

»Народ« излази свакога дана по подне.

Штампарија се налази у улици Коломбс број 6.

Власник
КРСТА Љ. МИЛЕТИЋ

НАРОД

Рукописи се не враћају.
Огласи и белешке наплаћују се по погодби.
Редакција је у улици Коломбо број 6.

ХОЛАНДИЈА

ПИТАЊЕ ЊЕНЕ НЕУТРАЛНОСТИ

Вести последњих дана демантују ултиматум Холандији од стране Немачке. Међутим друге, скорије, јављају о великом узбуђењу духова, које се подиже поводом последњих утицаја Немачке на Холандију, као државу која је изјавила, у своје време, да ће до краја бити неутрална. У низу тих вести карактеристичне су оне, које јављају о извесним немачким војним демонстрацијама на холандској граници, и предузимању озбиљних војних мера од стране Холандије »за сваку евентуалност.« Нарочито су интересантне вести о савезу за одбрану између Швајцарске и Холандије.

Загранична холандска штампа, као непосредна одговорним факторима, и тиме слободнија и искренија, већ пребраја холандске пукове и предвиђа излаз Холандије из неутралности.

С друге стране јавља се, да је у изгледу побољшање односа између Холандије и Немачке и предвиђа се чак и заједнички рад у спорним питањима, која додирују њихове интересе. У том је циљу, вели се, примљен од краљице Вилхелмине и холандски посланик из Берлина.

Све ове вести показују актуелност питања о положају Холандије, која је од почетка сумаренског рата готово одсечена од света, и од својих богатих колони-

ја. Холандија би била, можда, и мање уздржлива што се тиче њеног саобраћаја са осталим светом, да она није у самом почетку сумаренског рата дала свој трибут. Она је до сада изгубила око тридесет трговачких својих бродова; још у самом почетку, код Сицилије, она је изгубила седам бродова, покрај свега повољног обећања из Берлина. То је одлучило Холандију да своје бродове затвори у своје луке, а онима у енглеским и америчким лукама би наређено да чекају док се »море не очисти.« Ово је значило за Немачку добит, односно смањење светске тонаже.

Познато уступање целокупне холандске тонаже Савезницима било је изведено, по том, на једино могући начин, пошто је Немачка била успела својим утицајем да онемогући санкционисање тога акта у холандском парламенту.

Сад се појављује Немачка пред холандску владу и тражи, у самој ствари, компензације за учињене услуге Савезницима. Само је највећа невоља, да све оно што тражи Немачка толико задире у интересе и самосталност Холандије, да је она, према стању духова, готова да то браани и крајњим средствима.

Докле ће ићи безобзирност Немачке, према овој малој земљи од 6,000.000 становника, можемо, из искуства, предвидети. Извесно је

да Савезници неће допустити, да Немачка утврди свој утицај о Холандији, или да евентуално завлада развијеном и угодном холандском обалом сада, кад је Енглеска почела да насилно затвара луке у Фландрији. На против, веровати је, да ће они свом снагом помоћи Холандију да своју независност сачува, и да гесло са свога грба: »ја ћу одбранити«, потпуно и испуни.

ГЛАД

Цирих. — Из Беча: Барон Ђуријан имао је дуг разговор са председником општине бечке. Овај је на једном састанку бирача у Јозефштаду изјавио: »Наша је исхрана постала још слабијом и потребно је, да народ покаже највеће пожртвовање. Угарска нас не помаже, како би требала. Наде, које смо полагали у увоз из Украјине, досада се нису испуниле. Надамо се да Немачка неће заборавити своју савезничку дужност, да помогне наше патничко становништво.«

МОРАЛ ОПАДА

Берн. — »Фосише Цајтунг« изражава своје негодовање, што се немачко становништво оставља у грозничавом очекивању. У Рајхстагу — каже лист — водила се нарочита дискусија о нашим губитцима, који су невероватни, јавља се да је непријатељ врло јак и да ми немамо коња за настављање офанзиве и да је област Ипра неосвојива. Посланици кажу отворено да ми морамо напустити офанзиву.

Рајхстаг није дозво-

лио — додаје »Фосише Цајтунг« — да се ови деморалишући гласови шире, али треба тражити узрок опадања морала.

На послетку лист саветује посланицима, да донесу одлуке, које им налаже њихова одговорност пред народом.

ЗАПАДНИ ФРОНТ

Париз. — Немци су имали веома великих губитака у последњим борбама. Они су јако уморни и сада се групишу према новој ситуацији, коју су савезници створили.

Немачка се јавност потпуно разочарала и немачка штампа употребљава све, да то разочарење ублажи, уверавајући да је досадашња борба само почетна фаза битке. Али, само неколико цифара довољно је да обори ту тврдњу.

До сада су Немци употребили у борби 124 дивизије, од којих су неке увођене у борбу два и три пута. Сада имају у битци ангажованих 89 дивизија, 29 су повукли услед огромних губитака, а 6 преместили на друге мирне секторе, тако да им остаје на расположењу свега 48 дивизија од којих једва 20 свежих. Стање савезника у овом погледу несравњено је боље. То нам допушта да закључимо, како ће се доцније развијати ова велика битка, и до каквог ће нас резултата довести.

Париз (званично). — Врло жестока артиљеријска акција у пределу Виљер

Бретоне и на обалама Авре. У Лорену француске су патроле задобиле заробљеника.

ЗА ПОТИШТЕНЕ

Париз. — На месечној својој седници извршни одбор радикалне странке, најјаче и најбројније од свих странака у парламенту, придружио се на најизразитији начин конгресу народа у Риму.

Референт Ригол говорећи о политици Француске према Аустрији изјаснио се у корист народа »жртава нечистих савести, које владају у Берлину и Бечу« и одобрио је од-

РАД НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Наставак седнице од 14. априла. (Званично). — По изласку опозиције узима реч Министар Унутрашњих Дела, који се чуди говору г. Драшковића, и одбијајући од себе подметнуте му непарламентарне тенденције изјављује, да је малопређашњим говором само то тражио: да народни посланици поштују закон. Истиче да цела његова прошлост и сав рад сведоче, да је он убеђен присталица парламентаризма и искрен пријатељ Народне Скупштине и њених права. За доказ тога као и велике улоге и важности које он придаје Скупштини износи само ове факте: Његова је била иницијатива да се распуштена Скупштина сазове 1914 у Нишу. Када је у јесен 1915 у коалиционој влади већано: ко да се евакуише, он је противно друкачијем мишљењу заступао гледиште: да се сви посланици евакуишу и на томе је инсистирао догод то ми-

луке конгреса у Риму. После тога је изгласана резолуција, коју су предложили Рене Рандил, Рене Бенар, Далимије и Ригол, и која гласи:

»Извршни одбор републиканске радикалне и радикалне социјалистичке странке, веран својој идеји јединства поздравља са усхићењем хероизам војника Републике и савезничких, гаји своју потпуну веру у победу права, истиче са задовољством резултате конгреса у Риму и из свег срца придружује се жељама за слободом и независношћу од централних сила потиштених народа.«

шљење није извођено. У друштву са г. министром војним, усудио се, да бранећи Устав и Народну Скупштину, поведе и оконча истрагу против »Црне Руке«, чији су шефови поред атака на Главну Државну Благојаницу у Медови, хтели убити Престолонаследника и Председника Српске парламентарне Владе, суспендовати Устав и све његове гаранције, укинути Народну Скупштину, те тако српски народ и наше војнике, који већ толико година стоје на бранику Отаџбине и својим јунашством задивљују цео свет, бацити у најцрњу реакцију. И сада је он, министар, непријатељ Устава и Скупштине, а пријатељ им је опозиција чији су неки чланови, наравно, намигивали и имали везе са том истом »Црном Руком«, и која сада налази да је патриотски, противно Закону о пословном реду напуштати Скупштину и спречавати одобрење кредита потребних држави.

ФЕЛТОН

КРС:

ЗАВЕРА ЗРИНСКО-ФРАНКОПАНСКА

»Навик он живи ки згине поштено«.
Фр. Кр. Франкопан.

Петар је ипак имао нешто, што је готово потпуно наклањавало недостајање политичких способности, а то је била жена његова, умна Катарина Франкопан, жена која се образованошћу и духа и срца и силним државничким талентом може мерити са владаркама, које су у разна времена седеле на престолима европских држава. Њен је бистри ум одмах схватио, да ће устанак неминовно пропасти, ако се не настави одмах са акцијом онде, где је стала смрћу Николином. Уз њену помоћ, Петар је наставио посао бра-

та свога, и отаџ на до трагичнога њиховога свршетка видимо ову сјајну жену усред једне грозничаве дипломатске делатности: по њеним унутрњима одржавали су се састанци и договори господи, она је водила врло често и лично, преговоре са посланицима францускога краља Луја XIV на бечком двору и у Венецији, она је удајом своје кћери Јелене привезала уз своју породицу и придобила за покрет најугледнијега међу великашима мађарским, кнеза Ракоција.

Док су тако незадовољ-

ници настојали, да макар и ослабљени, ипак спроведу свој програм и прибирили се понова око Петра Зринскога, бечки је двор такође грозничаво радио. Леополд је настојао да разним средствима унесе што више забуне и неслоге међу заверенике, и да у исто време разним доказима царске милости придобије за себе многе од њих. Пошто је био чврсто решио да дефинитивно покори силне великаше и убије сваки сепаратистички дух у Угарској и Хрватској, који је вечно претио отргнућем тих земаља, тек стечених, испод господства његове куће, то се припремао да оружјем угуши покрет и уништи моћ племства. Зато је под различним изговорима помицао своју војску у срце покрета, очекујући повољан моменат за

одлучну акцију, који се је наскоро и указао.

После смрти бана Николе (1667) место хрватскога бана било је дуго празно, а за то време Леополд је настојао да ојача моћ својих карловачких генерала, у тада организованог Крајини.

По вашварском миру царска војска није смела прелазити границу турску, али то није сметало Турке да честим и слабијим и јачим провалама преко границе на земљиште хрватско створе што више пустоши и смрти у и онако опустошене и проређене крајеве. Народ у тим крајевима био је између две ватре: с једне стране Турци, који не престано проваљују преко граница, палећи све куда прођу и одводећи још преостало становништво у робство; с друге стране, у ку-

ћи, још гори Турци, немачка солдагеска карловачког генералата, која је починила нечувена злодела.

Народ је љуто страдао у невољи и обраћао се за помоћ онамо, где се је надао да ће је сигурно наћи: Петру Зринском, који је тада на непрестано наваљивање хрватске господе постављен за бана, да би се једном дошло до реда у земљи и стало на пут немачким генералима, који су са царском војском робили земљу коју је њихов господар по толиким свечаним обећањима био дужан бранити. Петар је тужна срца посматрао што се догађа, али помоћи није могао: да нападне Турке није смео, а да не погази мир склопљен у Вашвару, а да устане против царске војске, могао би изазвати решавајуће борбе пре времена, не-

спреман. Зато је почео грозничаво да ради: видимо га где издаје наређења и упутства за набављање и довођење оружја у градове, за прикупљање и организовање војске по имањима својим, Франкопанским и својих пријатеља. Народ је посао око војничких припрема препустио Франу Крсти Франкопану, а сам се посветио политичким пословима завереника. У то време видимо га како непрестано обилази по имањима мађарске господе настојећи узалуд, да изглади несугласице и уведе јединство међу несложну господу.

Усред тих невоља задеси га и оно шта је било најгоре: Луј XIV. кад је јасно увидео, да је политички покрет у Угарској и Хрватској много опсежнији, него је то одговарало његовим интересима и погледима, а свакако и због тога, што је у то доба настало примирје, затишје између њега и Леополда, он је својим посланицима

Затим говорио Алекса Жујевић, о потреби изједначавања војничких плата. Изриче осуду над онима који су спремали преврате и заносили идејом обарања Устава и укидања Народне Скупштине, и налази да су они оруђе реакционара, и саветује им да ради свога добра пазе на своје држање и да се чувају ових лажних пријатеља, који их само и скоришћују за своје личне и партијске рачуне. Каже, да му је тек сад јасно, зашто нема коалиције, јер сад свако увиђа, да њено образовање омета својим претераним антипарламентарним захтевима једино опозициони блок, који напушта Скупштину у најосуднијем часу, када се решава о кредитима.

По том устаје да говори Председник Министарског Савета, Г. Никола П. Пашић. — У Скупштинској дворани, међу посланицима, на дупке пуним галеријама и дипломатској ложи, настаје гробна тишина. На лицу Председниковог чита се забунаност. Потресеним гласом он почиње свој говор речима: Овај поступак опозиције јесте крупни догађај, од велике историјске важности. У тренутку када је земља још под непријатељем и када је дужност свију Срба, а нарочито народних посланика, да све чине за што скорије ослобођење поробљене Отаџбине, у том тренутку опозиција напушта Скупштину и омета решење и одобрење кредита које нам наши Савезници не кроте а који су нам неопходно потребни за нашу војску, заробљенике и становништво: избегло, интернирано и остало у Србији. Овим створена ситуација по својој озбиљности подсећа на тешку ситуацију уочи Косовске Битке. Сетимо се народнога суда и клетве се мислимо само на славу Отаџбине. Опозиција напушта Скупштину и тражи коалицију изјављујући, да нема поверења у хомогену владу. Ма да имамо апсолутну већину у Скупштини, коалициону владу хоћемо и ми. Она је постојала, ми је нисмо ра-

турили и све смо до сада чинили да је омогућимо. До ње међутим није дошло, јер док ми хоћемо јачу коалицију и ради тога тражимо да свака странка да своје најистакнутије луде, дотле опозиција нама поставља ограничења и траже коалицију у којој не би био ни један од радикалних првака: ни Пашић, ни Андрија Николић, ни Веселић, ни Стојан Протић, ни Љуба Јовановић. Овако држање опозиције тешко погађа и подрива темеље нашег парламентаризма. Нарочито тешким постаје положај Круне. Да су прилике редовне, парламентаран излаз из ове ситуације био би апел на народ, али то је сад немогуће; зато је изазвана ситуација готово безизлазна. За тим Г. Пашић подсећа присутне народне посланике на жртве које је Радикална Странка доценијем подносила у борби за уставност и парламентаризам, па их моли да и сад стегну своја срца и свим силама пораде на одлапању садање ситуације. Он још не губи наду у могућност образовања јаче коалиционе владе, састављене из најугледнијих људи из свију странака, која би само као таква занета била и јача и кориснија за велике интересе нашега народа од садање хомогене владе.

Потом услед исцрпнене листе говорника, прешло се на гласање о кредитима. У начелу гласало је 53 посланика. Сви су гласали за. Пошто није било допољно посланика за решавање предмет је остао нерешен. Седница трајала до 8 и по часова увече. У дипломатској ложи били су представници Савезничких држава.

БУГАРСКА И ГРЧКА

Берн. — Генерал Теодоров изјавио је сараднику »Жамбане«. Ми тражимо Серез, Кавалу и Драму, али то није довољно; потребно је да узмемо још Воден, Костур и Кукуш.

»Мирс пише: Бугари

Петар је био у очајном положају. Видео је јасно, да су све припреме бечког двора уперене у главном пројекту њега и његовог дома, знао је, да не може много рачунати на оружану помоћ својих сумњљивика, а споља могао је рачунати једино још на Турке, који су знајући га у очајној ситуацији настојали да га придобију за се, нудећи му помоћ и заштиту у борби, од које су очекивали, ако не пропаст, а онда јако ослабљење моћи бечкога цара. То је унело још више пометње међу побуњенике, па док су једни ослањајући се на то, што су се и раније стављали под окриље турских царева (за Запоље једног и другог) и били с њима у савезу, мислили да треба прихватити турске понуде, дотле су други били одлучно противни савезу са вековним непријатељем.

— Српкиње се —

несумњиво симпатишу бившег краља Константина, али је невроватно да ће се он ма када вратити у Грчку. Треба разумети једном за свагда, да је Грчка ушла у рат против нас са целом својом снагом, која је недирута.

ОКО ПРВОГ МАЈА

Цирих. — Јављају из Берлина да је у кварту Најкелн било великих нереда, због недостатка намирница. Многи магацина су ољачкави.

Амстердам. — Пожар је уништио ливницу гвођа и једну фабрику машина у Странсунду у Померанији. Многбројне фабричке зграде потпуно су разорене. Има много жртава међу радницима. Штета је огромна.

Цирих. — Велика експлозија у електричној централни у Будапешти разорила је главну зграду. Има много повређених; варош ће бити дуже време лишена осветљења.

НИЈЕ ПРВИ СЛУЧАЈ

Париз. — Према »Кри де Парис« закон, по коме ће се поступити против Лихновског због његових открића, јесте онај, који је 1873 измислио Бизмарк против једног другог дипломате графа Арнима. Премештен из Рима у Парис, да ту представља нову немачку државу, Арним је одмах

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

23 сата. — Дан миран, сем врло јаког бомбардовања у пределу северно, од Мондидеа.

БОЛУНСКИ ФРОНТ

На сетору Вардара једним одважним испадом проузроковали смо Бугарима осетне губитке. Доведено је заробљеника.

Северно од Ветреника српска је артиљерија ставила под ватру непријатељске трупе у покрету. Једна грчка ескадрила северно од Бевџелије оборила је један непријатељски аероплан и при повратку митраљезима гађала са мале висине бугарске линије.

Енглески су авијатчари бацали више од једне тоне експлозива на непријатељске паркове и логоре код Демир Хисара.

Обострана артиљеријска активност на разним секторима. На српском фронту, у пределу Ветреника, одбијено је више бугарских напада. На Црној су француска одељења растерала више бугарских извидничких одељења. Савезничка авијатика извршила је више бомбардовања. Оборена су два бугарска аероплана.

ушао против Бизмаркове политике у Француској и због тога је 1871 био изненадно макнут са службе и одређен за Цариград. Амбасадор се није покорио наредби већ је почео да напада канцелара. Хоенлое који је дошао да га замени, констатовао је да је из архиве амбасаде нестало осамдесет важних докумената. Арним врати само један део и би ухапшен, оптужен и осуђен на три месеца затвора, којима апелациони суд дода још шест месеци.

Избегнувши у Швајцарску Арним публикује све што год је могао наћи у списима, које је однео, да би искарио своју мржњу против канцелара Бизмарка, против цара и против целе царске котерије. Би оптужен због велеиздаје и поново осуђен. Умро је у Ници 1881 кад је тражио по четврти пут да дође пред суд, да би доказао своју невиност.

Дневне Вести

ИЗ ГРЧКЕ

Позвати су под заставу резервни артиљериски официри из класа 1901 до 1904, а тако исто и резервни санитетски официри и класе 1904 и 1905.

САОПШТЕЊА

Да престану Финансијској Делегацији у Солуну, или јаве своје адресе: Милан Цветковић и Трајко Ковачевић, по предмету шаљања новца њиховим породицама у Соко-Бању и Гилање, који није могао бити испоручен.

ЕНГЛЕСКИ КОМИНИКЕ

Један локални непријатељски напад извршен јуче на једно наше одељење у близини Сен Жилиен одбијен је нашим митраљезима. Наше су трупе у току ноћи на сектору Метерна јуриштем заузеле непријатељске положаје и задобили смо заробљеника. У току једног малог предузећа, које је крунисано успехом, француске су трупе прошле ноћи побољшале положаје, које су држале у близини Мокре.

Доцније. — Непријатељска артиљерија данас је била активна против... а тако и код Бетима. Такође су снажно бомбардовани наши положаји код Локр.

На осталом делу фронта обична активност артиљерије и локални сукоби.

Број немачких заробљеника које су добиле наше трупе у Француској: у месецу марту је 1661 од којих 59 официра; у априлу 5241 од којих 136 официра.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

Енглеске патроле продале су у непријатељске ровове југозападно од Казове и јужно од Азиаго и нанеле непријатељу губитке.

Непријатељска артиљерија је доста активна на неколико тачака, али је противучена при чему су произ-

роковани пожари у непријатељским линијама. Бачен је у ваздух један депо муниције.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

Заг. — Број немачких рањеника је запрешујући. Због оскудице у болницама рањеници се уз пут смештају чак и по фабричким зградама. Хитно се раде бараке, а рањеници транспортују само ноћу. Хиљаде рањеника сва кодневно пристижу. Поред свију предострожности власти публика са узнемиреносћу тражи праве цифре о губитцима.

Берн. — Жертвинг је понова поднео оставку. Лондон. — »Тајмс« пише: Генерал Фош и француска војска чине чуда. Ми им се сви искрено дивимо због хитрине, којом су све же јединице дојуриле нама у помоћ. Своју су нам помоћ дали прожети правим духом братског савеза и долазак француских дивизија у велике је охрабрило наше војнике, који су били у тешком искушењу.

Заг. — После поновних преговора, холандска влада одлучила је да прими у начелу извоз песка за Немачку. Ово ће бити регулисано и једном трговинском конвенцијом. Немачка се обавезује и гарантује, да неће употребити песак за војничке ровове.

Лондон. — »Тајмс« јављају: У Италију стижу вести о великом врењу, које влада у целој Чешкој. У више махова становништво је напало одељења, која су пратила заробљенике и ослободило њихове жртве. Посада састављена искључиво од аустријских Немачка добила је наређење да пуца на народ ако се слични покушаји понове. У Коруској је било озбиљних нереда и Словенци су протерали месне власти.

Париз. — Савезнички поморски савет у Паризу завршио је рад, доневши одлуке које ће појачати савезничку поморску акцију. Берн. — »Цајт« пише, да је у Штату био велики судар између војника чешких и мађарских. Има много жртава.

Цирих. — Краљ Фердинанд и Радославов ипак ће ићи у Цариград у посету Султану.

Женева. — Бугари беспрекидно врше регрутовање становништва у освојеним областима. Ко се нађе за способног, одмах се мобилише. Ако се ко успротиви, сматра се као бунтовник. Сертификати страних држава не признају се.

Париз. — Овде је стигао један корпус пољских добровољаца.

Париз. — Клемансо је провео на фронту један дан, и по повратку 16 априла, изјавио је своје дубоко поверење у трупе. Клемансо је конференсо са генералом Милнером.

Лисабон. — За председника републике португалске изабран је Паес.

Штохолм. — Овде су се састали индустријалци и сопственици руски под председништвом Гурковим, и одлучили да отпочну трговачке односе с Немачком под следећим погодбама:

Немачка нема права да се меша у унутрашње ствари у Русији. Украјина има да се уједини с Русијом. Ревизија уговора мира закљученог у Брест-Литовску.

Женева. — У Габлуцу у Чешкој држан је велики збор, на коме је посланик Парнеа говорио о страшној ситуацији због недовољне исхране станаовништва. Скуп је усвојио резолуцију у којој се влада оптужује за смрт хиљаде људи, жена и деце.

СРПСКИ ЗВАНИЧАН ИЗВЕШТАЈ

18 априла јача обострана пешадијска и артиљеријска ватра. Једна батрола са великим пожртвовањем извршила препад јужно од Градешнице и довеле заробљеника.

МАЛИ ОГЛАСИ

Српско Трт. Друштво. Улица Александра Великог број 7, обавља све банкарске, трговачке и транспортне послове. Препоручује нашем свету, да се користи услугама ове новчане установе за све своје послове. Врши на својој благајни размену свих новчаних монета по повољним дневним курсевима.

Српски Магазин — Душана Стојановића, улица Навахија Лимно бр. 36, — пошавши од хотел »Париз« ка покривеној чаршији, прва улица десно у непосредној близини Бурмали чампије. Има на стоваришту разне сорте гарантираног истог природног вина у бурадима и флашама, које нарочито препоручује српским менаџама. Магазин је обилно снабдевен коњаком, ликерима, ракијом и осталом робом. Продаја на велико и на мало. Цене умерене. — 9

Речници Стевовића у књиџари М. Ристивојевића. Могу се добити речници Стевовића српско-француски и француско-српски, комад 6,50 драх. — Књиџара моли поштоване муштерије са фронта да поручину врши преко курира, пошто јој је немогуће преко поште слати. — 7-30

Алкохол за горење има на продају радња Ангела Аелион и Комп. у улици Франковој бр. 14. Филијал: Булевар краља Олга бр. 11. — 4-8

Шпиритус за горење има на продају Српска Бакарница ул. Ники бр. 21.